І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXIX. Ч. 212. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 6-го ЛИСТОПАДА 1962 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, NOVEMBER 6, 1962 No. 212. VOL. LXIX.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАКЛИКАЄ АМЕРИКАНЦІВ ДО ГОЛОСУВАННЯ

ПЕРЕДБАЧАЮТЬ, ЩО РЕСПУБЛІКАНЦІ ЗБІЛЬШАТЬ ЧИСЛО СВОЇХ КОНГРЕСМЕНІВ І ГУБЕРНАТОРІВ, А ДЕМОКРАТИ СЕНАТОРІВ

Вашингтон. — Президент Кеннеді видав окреме звернення до виборців, в якому закликає всіх взяти участь у виборах та виконати свій громадянський обов'язок у вівторок 6-го листопада. Звернення Президента передавали радіові й телевізійні стації. Президент заявив, що цілий вільний світ дивиться на ЗДА. Американці повинні взяти якнайактивнішу участь у виборах, голосуючи на кандидатів своєї партії, щоб люди в світі, які бажають волі, побачили, що американський нарід сильно вірить у волю, беручи участь у вільних виборах. Передбачають, що коло 45,000,000 виборців виберуть новий 88-ий Конгрес в дні 6-го листопада: 435 конгресменів, 39 сенаторів і 35 губернаторів. Президент Кеннеді голосуватиме особисто в Бостоні, Массачусетс, а як не матиме часу полетіти туди, то він вишле вже свою виборчу картку, і його голос порахують в Бостоні як „голос неприсутнього". Демократи закликають до якнайбільшої участи у виборах, бо це було б для них кориснише тому, що Демократична партія має більше членів, як Республіканська. Звичайно в міжпрезидентських виборах американці не йдуть масово до виборів, в яких не вирішується доля нового Президента. Передбачають, що і цього року буде так само, хоч число зареєстрованих виборців є майже удвоє більше від 45-ох мільйонів. На основі різних опитувань перед виборами преса передбачає, що в цьогорічних виборах опозиційна Республіканська партія збільшить число своїх губернаторів та конгресменів, а демократи можуть збільшити число своїх сенаторів, яке тепер становить 64. Республіканці можуть опанувати стейтові асамблеї в Огайо, Мишиґен, в Каліфорнії і Пенсильвенії і здобудуть губернаторські становища в більших стейтах, що може мати корисний вплив для них під час президентських виборів в 1964-му році. Передбачають, що республіканці збільшать число своїх конгресменів, але вони не здобудуть аж 44 нових становищ в Палаті Республіканців, щоб могла бути республіканська більшість в новому 88-му Конґресі. Гадають, що такі будуть наслідки нових виборів в дні 6-го листопада: 1) Президент Кеннеді матиме менше підтримки в Палаті, як в попередньому Конґресі, а його особистий престиж Президента буде малощо зменшений внаслідок кубинської кризи; 2) Здобувши нові губернаторські бази, республіканці скріплять своє становище при виборі президента в 1964-му році; 3) Нові республіканські губернатори будуть поміркованих і вони послаблять вплив консервативних сил в Номінаційній Конвенції в 1964-му році; 4) Буде зломана політична традиція від 1914-го року, бо демократи, бувши при владі, збільшать число своїх сенаторів у міжпрезидентських виборах.

Кубинські втікачі твердять, що Кастро ховає совєтські ракети

Ню Йорк. — Організація кубинських втікачів: Кубинський Студентський Директоріят, твердить, що СССР і Кастро ведуть фальшиву гру та ховають ті ракети, які були на Кубі, і американські розвідчі літаки можуть робити такі знимки, які засвідчують про те, що нищення баз і нищення влаштування та ракет відбувається згідно з умовою. Ракети та інше потрібне влаштування комуністи ховають в підземних сховищах, які були приготовані рік тому в копальнях в провінції Матанзас. Вхід до такого одного монументального сховища є 50 стіп завишки і 10 стіп завширшки, і там багато місця є на те, щоб сховати довгі ракети та все те, що потрібне до них. Кастро приготовив й інші сховища. Це стверджує також і недавній втікач з Куби Гарсія Новарро, який дістав просто з острова вістку про те, що Кастро ховає ракети. „Нам доносять з Куби", заявив він, „що ракет не відвозять до порту, звідки їх мали б забрати до СССР, тільки в глиб країни до схованок, до печер, приготованих в горах". Гарсія - Новарро дістає відомості з Куби за допомогою шифрів, які змінюються щомісяця. Він є зятем Емілія Портуонда, який в роках 1957 - 59 був президентом Ради Безпеки Об'єднаних Націй.

Помер Василь Савран, секретар 213 Відділу УНСоюзу

В п'ятницю, 2-го листопада, помер після довгої і важкої недуги Василь Савран, секретар 213-го Відділу УНСоюзу, Братства св. Архистратига Михаїла в Вайоні, Н. Дж. Покійний походив з Ходериківець, пов. Бібрка, був скорою членом УНСоюзу, довгі роки контролером Відділу, а останньо після смерти бл. п. Андрія Басараба, секретарем. До останніх днів недуги покійний Василь Савран виконував совісно обов'язки секретаря Відділу, користаючи з помочі дочки Марусі, та вже хворий взяв участь в 25 Конвенції, як делегат, що було здійсненням його довголітньої мрії. Покійний був активним членом української громади, членом організацій і Т-ва Святого Імени при українській католицькій церкві Успення Пресвятої Богородиці. Полишив у смутку дружину Софію та дітей Марусю, Василя і Евгена. Похорони відбулися при участі численних друзів Покійного в понеділок 5-го листопада з укр. католицької церкви на цвинтар Святого Хреста в Арлінґтоні, Н. Дж.

В АМЕРИЦІ

● **В тиждень**, що закінчився в середу 31-го жовтня, зменшилися запаси золота в американській державній скарбниці на суму $ 40 мільйонів і становили $ 15,978,000,000. Це є найнижчий стан запасів золота від травня 1939-го року, коли ЗДА мали золота на суму $ 15,957,000,000. Найбільше золота закупила Англія: В 1949-му році ЗДА мали золота на суму коло $ 23-ох більйонів.

● **В жовтні** цього року ЗДА випродукували 744,340 авт, що є новим рекордом для того місяця, бо досі найбільше авт продукували в жовтні 1950 р. — 659,371. В жовтні минулого року випродуковано авт тільки 572,581. Сподіваються, що в листопаді випродукують коло 660,000 авт, а в грудні — 570,000, і таким чином останній квартал цього року буде рекордовим щодо продукції авт.

● **Д-р Ернест В. Пейдж** заявив на зборах лікарів в Шікаґо, що вагітні жінки в перших трьох місяцях повинні заживати тільки найконечніші ліки, щоб ліками не впливати на ріст зародків дітей. Ті жінки мають заживати тільки ті ліки, що є конечні для втримання їхнього здоров'я.

● **Альманах Старого Фармера** на 1963-ій рік заповідає довгу, холоднішу зиму та з більшим снігом, як минулого року. Снігу мало б нападати на 30.85 цалів більше, як минулого року. Більше снігу мало б бути як в трьох кінцевих місяцях, а в листопаді, грудні і січні менше. Ці передбачання є для стейтів Нової Англії.

ЗДА ЗАКІНЧИЛИ СЕРІЮ АТОМОВИХ ЕКСПЕРИМЕНТІВ

Вашингтон. — Президент Кеннеді проголосив в минулу неділю 4 листопада закінчення нуклеарних вибухів у великій висоті над островами Джонстона на Тихому океані. Від 25 квітня ц. р. переведено там 36 штучних вибухів у великій висоті, в околиці островів Різдвяних і Джонстона. Водночас, від 15 вересня ц. р., на досвідних полях в стейті Невада переведено 56 нуклеарних вибухів, з яких усі, за винятком двох, відбулися під землею. Останнім експериментом в теперішній серії над Тихим океаном був вибух в минулу неділю вранці розміром невеликої атомової бомби у висоті 30 миль силою менше, як 20 кілотоннів. Ця бомба вибухла після того, як занесла її вгору ракета Найк - Геркулес. У повідомленні Президента висловлено надію, що „в найближчих місяцях" вдасться підписати договір про припинення в майбутньому взагалі всяких ядрових вибухів і що той договір стане першим кроком на шляху до загального порозуміння в справі міжнародного розброєння". Президент підкреслив, що його пропозиція з 2 березня ц. р. щодо припинення всяких нуклеарних експериментів, якщо СССР погодиться на відповідну міжнародну контролю — далі зберігає свою силу. Однак Совєти продовжують свою серію ядрових експериментів. Швидко після згаданої заяви Президента з минулої неділі, американська державна Комісія Атомової Енергії повідомила, що СССР перевів новий штучний вибух середньої величини, себто менше, як на мільйон тонн ТНТ. Припинення ядрових експериментів в атмосфері не припиняє таких же експериментів під землею. ЗДА віддавна твердять, що покищо нема таких приладів, які могли б відрізнити землетрус від потрясення, спричиненого підземним ядровим вибухом і тому, погоджуючись на припинення атмосферичних вибухів без міжнародної контролі з уваги на можливість контролювання їх удосконаленими сейсмографами в різних країнах, особливо в Японії, — вимагають контролі кожного підозрілого земного потрясення. Совєти на це не погоджуються і на цьому розбивається підписання відповідного договору. Але 12 листопада ц. р. відновлюється в Женеві 12-членна конференція ЗДА, Британії і СССР про міжнародне розброєння, а в Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй вже прийняти заклик до атомових держав щодо припинення всяких ядрових експериментів від 1 січня 1963 року.

Комуністичні саботажисти перервали чотири американські нафтопроводи у Венесуелі

Каракас, Венесуеля. — 3-го листопада комуністичні саботажисти перервали 4 американські водопроводи, які є власністю Мобіль Ойл Компані і Тексас Ойл Компані. Всі ці інсталяції нафтових фірм є в Пуерто Ля Круз, що є віддалена від столиці 260 миль. Це вже другий акт саботажу у Венесуелі, керований із Гавани і виконуваний місцевими комуністами. Збройні сили у Венесуелі покликали до активної служби 5,000 військових резервістів. Президент Ромуло Бетанкурт має вислати скаргу проти Куби в Організації Американських Держав. Втрати нафтового промислу є дуже поважні.

НЮ ЙОРК ВІДЗНАЧИВ ЛИСТОПАДОВІ РОКОВИНИ

Ню Йорк. — Комітет Об'єднаних Американських Українських Організацій міста Ню Йорку, Відділ Українського Конгресового Комітету Америки відзначив Листопадові Дні 4-го листопада в залі Вашингтона Ірвінга гайскул. В цікавій і багатій програмі взяли участь: Хор ім. Митрополита Андрея Шептицького з Ню Йорку під диригентурою Р. Левицького. Група організованої молоді Пласту, СУМА і МУН, яка виконала живий образ. Студія Мистецького Танку УМІ виконала хореографічну в'язанку стрілецьких пісень укладу Олени Гердан при акомпаніяменті Маріянни Шумилович. Струнний ансамбль УМІ під керівництвом проф. В. Цісика виконав в'язанку стрілецьких пісень і кілька композицій. Яро Ласовський відіграв на скрипці дві композиції при акомпаніяменті Марти Чапельської. Лев Рейнарович відспівав три пісні при акомп. М. Цісик. Промову виголосив д-р Володимир Калина, а кінцеве слово — голова Комітету І. Базарко. Сценічне оформлення — В. Ласовського. Присутніх більше, як минулого року.

Помер Олександер Луговий — відомий канадійсько-український письменник

Вінніпеґ. — Згідно із повідомленням „Українського Голосу" з 31 жовтня ц. р., у Чізголм в провінції Алберта помер ще 30-го вересня ц. р. видатний канадійський письменник, автор багатьох романів і драм Олександер Луговий. Похорон відбувся дня 7 жовтня в Едмонтоні з катедри св. Івана на цвинтар Бічмавнт. Поховано О. Лугового біля могили його приятеля теж відомого канадійсько-українського письменника сл. п. Ілії Киріяка, автора „Синів Землі". Покійний залишив багату літературну спадщину. Друкував свої твори також на сторінках „Свободи" і деякі його книжки появилися в її видавництві. Повість О. Лугового „Безхатний" (Діти степу) з життя українців у Канаді була нагороджена на Літературному конкурсі Українського Народного Союзу у квітні 1945 р. На сторінках „Свободи" і потім окремими книжками були друковані в 1939 році повість з часів революції в Східній Україні п. н. „Заволо України", в 1944 р. історична повість з часів Хмельниччини „Чорні хмари із-за Прип'яті" і в 1914-45 рр. повість з часів світової війни „У кігтях двоголового орла".

В Ню Йорку відбулася наукова конференція НТШ з доповіддю д-ра Гр. Лужницького

Ню Йорк. — Не зважаючи на безупинний дощ, тут у бібліотечній залі Українського Інституту в Америці відбулася в суботу дня 3 листопада наукова конференція Філологічної Секції НТШ з доповіддю проф. д-ра Григорія Лужницького на тему „Призабуті матеріяли до історії української культури". У зв'язкій й ілюстрованій цікавій розповіді, з цікавими фактами і даними доповіді прелеґент з'ясував конечність визбирування і публікування наявних, але ж маловідомих чи призабутих матеріялів з українського культурного життя минулих сторіч, які свідчать про вплив України на життя її сусідів і навіть на европейську літературу. В дискусії забирали голос пп. д-р І. Новосівський, д-р Фотій Мелешко, І. Кальмук. Проводив конференцією ред. Б. Кравців, секретар філологічної секції НТШ.

До Індії почали прилітати американські літаки з зброєю і амуніцією

Ню Делу. — В минулу суботу 3 листопада ц. р. приземлився на летовищі біля Калькутти перший американський військово - траспортовий джет С-135 з транспортом легкої зброї, потрібної Індії задля оборони проти комуно - китайської агресії. ЗДА десигнували таких 35 великих і найшвидших своїх транспортових літаків для тієї місії. В перших 24-ох годинах що три години мав прилітати один такий транспортний літак спроможний забирати до 40.000 фунтів вантажу. До Калькутти прилетів теж командант американської військової транспортово - летунської служби в Европі, ген. Роберт Форман. 35 американських військових спеціялістів залишаться на летовищі в Калькутті, щоб припильнувати вивантажування з тих літаків та їхній найшвидший відлет до баз в Західній Німеччині. Америка постачає передусім автомати, кріси, легку артилерію і міномети та амуніцію до них. Ця американська й обіцяна британська допомога піднесли мораль індійського народу, захитану великими поразками на протикитайському фронті. Повідомляють, що за раз в перших 24-ох годинах, коли-то 20 жовтня ц. р. китайські комуністи несподіваноо повели проти Індії офензиву, згинуло 2.000 до 2.5000 індійських вояків. Публічна опінія домагається, щоб прем'єр Неру цілком викинув з уряду Крішну Менона, міністра оборони, головного винуватця непідготованости індійської армії. Крішна Менон, дем'сіонований з того становища, залишився міністром військової продукції і чванькувато заявив, що „нічого змінилося", бо він далі є членом уряду. Надія Індії на бодай невтральність СССР скінчилася: Хрущов поручав в листі до Неру прийняти умови Пейпінгу щодо переговорів.

Совєти видалили знову дипломата ЗДА

Москва. — Совєтський уряд зажадав негайного відкликання з американської амбасади в Москві службовика Ричарда С. Джекоба, який 10 місяців тому прибув до Москви на становище секретаря-архиваря. Совєти оскаржують 26-річного урядовця амбасади в „шпигунстві", на якому Совєти ніби „приловили" його, коли він мав вийняти з якоїсь скринки в одному будинку на вул. Пушкіна у Москві якийсь документ чи записку, що ніби доказували його зв'язок з якимсь совєтським інформатором. Большевицькі поліціянти силою затягли Ричарда Джекоба до авта, перевели при ньому особисту ревізію і затримали на поліційній станиці дві і пів години та випустили щойно після енергійного протесту американської амбасади і телефону з совєтського міністерства закордонних справ. Американська амбасада у Москві і державний департамент назвали совєтське оскарження фальшивкою і фабрикацією. Це вже третій випадок впродовж одного місяця, коли Совєти вимагають відкликання з Москви членів тамошньої амбасади, як „шпигунів". Загально вважають, що це просто пімста за видалення з Америки двох совєтських „дипломатів", схоплених дійсно на шпигунській роботі.

Однією з жертв Сташинського був також польський священик Боринський

Лондон. — Лондонські часописи повідомляють, що британський Скотленд Ярд звернувся до правління міжнародної поліції — Інтерполь з вимогою перевести слідство в справі неопублікованих досі зізнань совєтського агента і скритовбивника Сташинського, в яких він мав признатися, що крім д-ра Лева Ребета і Степана Бандери однією із давніших його жертв мав бути також польський священик Генрик Боринський, який жив в Англії. Згідно з цими повідомленнями з Лондону, Сташинський у своїх зізнаннях перед західньо - німецькою поліцією мав скласти окремий список своїх жертв, у який було включене також і прізвище свящ. Генрика Боринського, що пропав із Бредфорду в Північній Англії ще в 1953 р. Сташинський мав признатися, що він убив Боринського з допомогою ціянкалевого пострілу із спеціяльно сконструйованої пістолі і закопав цю жертву на пустариці Ілклей Мур біля Бредфорду. Боринський був римокатолицьким священиком, капеляном при польських військових з'єднаннях в Англії під час другої світової війни. Служниця Боринського зізнала, що він пропав без вісти після того, як його відвідали два чужоземці. Британська поліція протягом дев'яти років не могла встановити причини зникнення Боринського.

У Ватикані урочисто відсвятковано 4-річчя коронації Папи Івана XXIII

Рим. — В минулу неділю 4 листопада ц. р. відправлено в соборі св. Петра у Римі урочисту Богослужбу з нагоди 4-річчя коронації теперішнього 80-літнього Папи Івана XXIII. Богослужбу відправив кардинал Баттіста Монтіні з Мілянo, перший, що його призначив був на кардинала нововибраний Папа Іван XXIII. У відправі взяли участь 2.000 єрархів Католицької Церкви, зібрані на Вселенському Соборі, який засідає від 11 жовтня ц. р. Папа був зодягнений в урочисті ризи з триступневою тіярою на голові. Він виголосив промову, в якій підкреслив заслуги св. Карла Борромео, кардинала на Тридентському Соборі в 16-му сторіччі, завдяки якому той Собор, на якому велись такі палкі дебати, що він тривав 18 років, щасливо закінчився в 1563 році. Промова Папи ясно стосувалась до теперішнього Вселенського Собору й натякала на конечність згідливої співпраці його учасників.

УКРАЇНСЬКІ ВЛАДИКИ НА ВСЕЛЕНСЬКОМУ СОБОРІ

Українські католицькі владики, учасники Вселенського Другого Ватиканського Собору у процесійному поході.

КУБИНСЬКА КРИЗА ЗЛАГІДНЮЄТЬСЯ, АМЕРИКАНСЬКА БЛЬОКАДА ТРИВАЄ

Вашингтон. — Останній кінець тижня приніс деяке злагіднення кубинської кризи, і президент Кеннеді міг виїхати на відпочинок із столиці, а інші члени уряду та найближчі співробітники Президента могли свобідніше відітхнути. Морська бльокада Куби і повітряна розвідка над Кубою продовжуються. Совєтський представник на Кубі, Анастас Мікоян, залишився на Кубі, хоч в суботу його повідомили, що померла його 64-річна дружина, яка вже довший час хворіла. Про розмови Мікояна з Кастром не видали жадного комунікату. Преса здогадується, що Мікоян намовляє Кастра, щоб погодився на міжнародну контролю на Кубі представників Об'єднаних Націй або Міжнародного Червоного Хреста. Сподіваються, що Кастро скорше погодиться на контролю Червоного Хреста. Преса пише, що не є виключена й така можливість, що між Кастром і Москвою є вже порозуміння, і ці переговори — це тільки гра для другої сторони. Кастро вітав Мікояна як приятеля Куби і свого особистого. В п'ятницю ввечері 2-го листопада Президент в окремій заяві повідомив американський нарід про те, що фотографічні знимки зроблені з розвідчих літаків над Кубою та інші джерела потверджували заяву представника СССР про те, що дійсно розбирають ракетні споруди, а ракети та інсталяції вивозять з баз, нищачи їх. Президент заявив, що ЗДА слідкуватимуть за цією справою та різними засобами старатимуться ствердити, що бази дійсно знищені, а ракети і потрібне для них влаштування є вивезені з Куби. Президент заявив, що карантена Куби на океанах триватиме далі, і що є надія, що вдасться таки прийти до порозуміння в справі інспекції на самій Кубі, на яку погодився Хрущов в листі до Президента, і якої домагається і Організація Американських Держав. Президент заповів, що інформуватиме американський нарід про дальший розвиток подій. Мікоян конферував із Кастром вже 3-го листопада, але про це не видали урядового комунікату, тільки гаванське радіо повідомило в суботу ввечері, що головним пунктом розмов було „міжнародне напруження" та „розходження між Гаваною ю Москвою" в справі контролі на Кубі, про ліквідацію ракетних баз. Кастро не погоджувався в суботу на те, щоб контроля Об'єднаних Націй або Міжнародного Червоного Хреста стверджувала, що на Кубі немає совєтських ракетних баз і керованих ракет середнього засягу. Але президент Кеннеді заявив, що ЗДА вимагають таки контролі, яка на місці могла б ствердити, що СССР забрав свої ракети та знищив бази для цих ракет. Головний секретар ОН У Тант заявив 4 листопада, що він радитиметься з членами Ради Безпеки про можливість скликати наради для обговорення кубинської проблеми в цьому тижні. На думку У Танта справа Куби розвивається „добре", і ще немає нових труднощів при її розв'язуванні.

У Західній Німеччині — криза уряду з приводу журналу „Дер Шпіґель"

Бонн. — Партія Вільних демократів, яка в коаліційному уряді канцлера Конрада Аденауера має 5-х міністрів, зголосила в минулу п'ятницю ультимат Аденауерові, що або він димісіонує заступників міністрів справедливости д-ра Вальтера Штравса і оборони Фолькмара Гопфа, або всі 5 міністрів названої партії Вільних демократів вийдуть з уряду і коаліція розлетиться. Міністер справедливости, вільний демократ д-р Вольфґанг Штамберґер зголосив димісію на знак протесту, що закриття популярного ілюстрованого журналу „Дер Шпіґель" в Гамбурґу та арештування його видавця і 4-ох редакторів журналу переведено без попереднього відома й повідомлення міністра справедливости. Безпосередньо винуватими в цьому — на його думку — були два названі заступники міністрів. Посадник Гамбургу Павль Неверман запротестував в листі до Аденауера проти тієї акції генерального прокуратора, що оскаржує всіх арештованих у перекупленні високих військовиків, які дали журналові інформації про ніби поважні недоліки в західньо - німецькій армії. Надрукування тієї статті вважається за зраду ворогові військових державних тайн. Автора тієї статті Конрада Алерса еспанська поліція арештувала в Еспанії і видала західньо - німецьким властям. Канцлер Аденауер боронить право генерального прокуратора діяти на терені цілої Німецької Федеративної Республіки, а міністер оборони Франц Йосиф Штравс рішуче заперечив, наче б він втручався до цієї справи.

Савді Арабія оскаржує Ємен і Єгипет в аґресивних випадах

Дамаск. — Савді Арабія стягає свої війська над кордон Ємену, закинувши Єменові та Об'єднаній Арабській Республіці, що вони роблять аґресивні летунські рейди над територією Савді Арабії. В радіоповідомленні з Савді Арабії у відношенні до Ємену, двом арабським державам аґресію, коли водночас те саме радіо з Каїро закидає Савді Арабії у відношенні до Ємену. Так само обидві сторони, що воюють в громадянській війні в Ємені, роялісти вірні імамові Мохаммедові аль-Бадрові, і республіканці нового революційного уряду, проголошують взаємно суперечні відомості про свої перемоги.

У СВІТІ

● **Абдуллах аль-Салляль**, революційний прем'єр Ємену, дав себе „обрати" на першого президента тієї країни, що була традиційною монархією. Скинений король - імам Мохаммед аль- Бадр, який врятувався із горіючого палацу і тепер воює за відзискання свого престолу, проголосив через підпільне радіо, що вірні йому війська роблять поступи і йдуть на столицю Сану.

● **У Женеві**, чи пак у недалекому Дівон-ле-Вен, в елеґантному готелі „Шикаґо", відбувся в минулу неділю баль з участю всього акредитованого в Женеві дипломатичного корпусу та високої французької і швайцарської аристократії. Ціллю балю було зібрати 25,000 долярів на фонд допомоги, що ним завідує Високий Комісар ОН для справ втікачів з осідком у Женеві. Французькі і швайцарські кордонні сторожі не вимагали від 700 осіб, чолов...

● **Ізраїль** втретє обрав того самого президента, Іцака Бен Цві. Вибори президента переводить в Ізраїлі парлямент. За Бен-Цві було 62 голоси, проти — 42. Проти нього голосували ті, які принципово вважають, що ніхто не повинен урядувати на становищі президента республіки довше, як дві каденції. Бен Цві був обраний президентом уперше в грудні 1952 р.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сити і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок, — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Вибори — обов'язок і привілей

Як у кожних виборах, так і цим разом, коли 6-го листопада американські громадяни йдуть до виборчих домівок, становище американських українців ясне: передусім — взагалі голосувати, а не відтягатись від цього найпершого громадянського обов'язку, права й привілею. Кожний виборець голосує, як диктують йому його совість і переконання, його симпатії - антипатії. Відсутність навіть тіні натиску від будь-яких державно - адміністраційних чи партійних чинників на виборців в Америці і гарантована повна таємність голосування — це та благодать, яка особливо яскраво виступає на тлі трагікомедій „виборів" у тоталітарних країнах, де по-диктаторськи править одна партія, що спирається на поліційному апараті.

Можна не раз почути від американських українців нарікання на брак нашого впливу на політику Уряду. Не тільки в Америці, але й у кожній демократичній державі найбільший вплив на політику мають найбільш активні групи громадян. Американські українці зможуть дійсно здобути поважний вплив на хід законодатної праці в Конгресі і на політику Уряду в різних ділянках тільки тоді, коли вони: 1) становитимуть поважний, численний і активний елемент в обох головних американських політичних партіях і 2) коли вони стануть такою одностайною, творчою, вартісною громадою, яка являтиме собою очевидний зразок для всіх інших національних груп і яка буде відома своїми організаційними й духово - культурними прикметами усьому американському громадянству. Отож, передусім треба активізувати себе в широкому громадському й політичному житті, в обох американських партіях, в робітничих спілках, по великих містах і малих громадах. Коли громада активна — нема для неї перешкод. Зібрання кількома активними особами в короткому часі 5.000 підписів в одній лише дільниці Ню Йорку під листом до місцевого конґресмена у зв'язку з його становищем до важливої для української справи в Конґресі — найкращий доказ, що активними можна бути завжди і всюди. Масова участь українців у виборах 6-го ц. м. — найперший вияв цієї активности.

Американсько - український виборець має завжди перед очима дві справи: щоб кандидат орієнтувався в проблематиці Східньої Европи і був прихильний українській визвольній справі, і щоб він мав зрозуміння для справ праці й соціяльної опіки, які стосуються величезної більшости американсько - української громади. Для американсько-українських громадян на першому місці стоїть боротьба проти тієї комуно - московської потвори, яка окупувала Україну, знищила її державність нарівні з державністю багатьох інших народів Східньої і Середньої Европи та загрожує всьому вільному світові, намагаючись його угробити. В обох американських партіях є люди, які здобули собі вже не тільки в Америці, а й поза нею ім'я, як полум'яні речники антикомунізму і оборонці волі уярмлених комуністьми народів. Тому не партійна приналежність рішає в цій справі, а індивідуальність кандидата.

У теперішніх виборах іде про вибір 435 конґресменів, 39-ох сенаторів і 35-ох губернаторів. Президент і його Уряд залишаться ті самі, але вислід виборів може мати надзвичайно поважний вплив на відношення міжпартійних сил в Конґресі і в керівництві стейтами. У нинішній, дуже важкій міжнародній кризі потрібний сильний, авторитетний, рішучий провід Америки. Нема сумніву, що обновлений Конґрес і обновлений склад губернаторів та їх найближчих співробітників скріплять авторитет З'єдинених Держав, бо виявлять ще раз високу вартість і справне діяння системи американської демократії.

Від України по Сибір

Робітничі демонстрації і заворушення в Совєтському Союзі, викликані проголошенням на початку липня ц. р. підвищенням цін на такі основні харчові продукти, як м'ясо і масло, не обмежилися Новочеркаськом над Доном. Як свідчать все нові й нові повідомлення, одержувані спершу від учасників світового фестивалю молоді у Гельсінках а далі від закордонних кореспондентів у Москві і туристів, що останніми днями побували за залізною завісою, подібні бурхливі заворушення, що скінчилися кривавими масакрами, відбулися також і в інших областях та республіках СССР. Спалахнувши в Новочеркаську, вони перекинулися на суміжні центри Донщини, Кубані і Тереку — в Александро-Грушевське, Ростов, Краснодар, Майкоп, Грозний. Усюди вони були здушені безоглядно і жорстоко й усюди у висліді цих заколотів переведено чистки в районових, міських і обласних партійних комітетах.

Востаннє надійшли повідомлення про „непорядки" і в Одесі, в Україні, і в Кемерово на Сибіру. В надчорноморській Одесі вийшли, згідно з цими повідомленнями, на демонстрацію портові робітники, щоб протестувати проти експортування закордон, зокрема на Кубу, харчів, брак яких дошкульно відчуває населення України. Протестаційні демонстрації проти підвищення цін на м'ясо і масло відбулися також і в місті Александрово під самою Москвою, але про них немає ближчих даних. Проте, найбурхливіші і, як свідчать одержані повідомлення, дуже широкі й спонтанні заворушення проходили в Кемеровській області, в місті Кемерово, що є важливим центром вугільної й коксохемічної промисловости і населення якої творять в більшості росіяни й українці.

В одержаних повідомленнях заслуговують на увагу два моменти: спонтанність та загальність демонстрацій і заворушень та безоглядне, криваве здушення їх режимними чинниками.

Перший момент свідчить про наявність глибокого незадоволення серед широких народних мас у Совєтському Союзі. З протестами проти режиму, з активним спротивом міліції і військові виходить не якась там „контрреволюційна" буржуазія чи інтеліґенція, але передусім само таки робітництво, робітничі маси, і то навіть члени компартії і комсомолу. В Одесі демонстрували проти режиму і його експортової політики портові вантажники, робітники — ті, що на них нібито спирається комуністична партія. Рушійним елементом у кемеровських заворушеннях було також робітництво: роз'ярені убивством одного із робітників, що впав від куль міліції, робітники вчинили справжній погром і забили на місці трьох міліонерів. У Кемерово, так само, як і в Новочеркаську, Ростові, Краснодарі, разом з робітниками виступали і їхні жінки та діти, переважно комсомольці. Останні активно і бурхливо демонстрували перед бюрами міських і обласних комітетів навіть уже після здушення заворушень міліцією і військом.

Цей момент — участи в демонстраціях і заколотах робітництва, в тому числі комуністів і комсомольців, поставив совєтський режим перед конечністю „ліквідувати непорядки" з усією рішучістю і безоглядністю. В Новочеркаську заворушення здушено з допомогою війська, під сальвами якого згинуло 70 самих лише жінок, а сотки демонстрантів убито і поранено. Приїжджі з Кемеровської области оповідають у Москві, що в Кемерово у висліді наказаних комуністичним режимом масакр згинули сотки робітників.

Усе це доводить, що в Совєтському Союзі посилюється глибокий внутрішній антирежимний фермент, що мовчання уярмлених народів „від молдаванина до фіна" закінчилося, що, не зважаючи на цвесь терор, люди стають вже до активної боротьби.

Богдан Галайчук

ПАНАМЕРИКАНСЬКА БЛЬОКАДА

Буенос Айрес. — 28-го жовтня відплили в напрямі Карібського моря два перші арґентинські кораблі, контрторпедовці „Еспора" та „Росалес", даючи тему для численних пресових коментарів, поважних і веселих. „Ель Мундо" писав на сторінці, призначеній для політичного гумору. „Як тільки Хрущов довідався, що наша фльота вибирається на кубинські води, він зараз же завернув свої кораблі..."

Та жарти набік — треба признати, що Арґентина дала цінну дипломатичну поміч Америці. Рішивши зразу прилучитися до бльокади Куби, арґентинський президент — точніше: військові кола, які стоять за ним — переступив Рубікон. Цим кроком Арґентина започаткувала своєрідну ланцюгову реакцію, яка охопила більшість континенту і перед якою не встоялось навіть Мехіко.

Арґентинська допомога, підкреслюємо, не військова — бо американцям військових кораблів не бракує — а дипломатична. Участь латиноамериканських кораблів, яка б мала вона не була, надавала бльокаді збірного, континентального характеру: СССР має вже діло не із ЗДА, а з Організацією Американських Держав. Подібно було в Корейській війні, де лилася майже виключно американська кров. Західні держави дали мінімальні військові контингенти, але тим самим позичили Америці стяг ОН. Гинули американські вояки — але гинули в рядах міжнародної збройної сили, виступали як караюча рука міжнародної справедливости. Яке це мало моральне і дипломатичне значення, не треба пригадувати.

Все таки у 1950-му році не було сумніву, що роля агресора та імперіяліста припадає комуністичній стороні. Годі це сказати у зв'язку з конфліктом, який назрів після кубинської революції: адже дехто вперто твердить, що йде не про міжконтинентальний, а про внутрішньоконтинентальний конфлікт, про „геройську оборону" кубинського народу проти американського імперіялізму. Довкола цієї дилеми зводилися дипломатичні й пропаґандивні бої, пролито море чорнила. Ця дилема є практичною пробою для розкриття щирости прозахідних позицій: адже відомо, що Фрондізі зробив своє відоме невтралістичне сальто, пропонуючи дипломатичне посередництво ЗДА й Кубі.

У приєднанні латиноамериканських кораблів до бльокади Куби можна добачувати перемогу американської дипломатії, яка послідовно твердила, що протикастрівською стороною в конфлікті є не ЗДА, а — континент, і пильно дбала, щоб не заперечити цієї тези ділом, тобто однобічним виступом — хоч не раз рука свербіла. Лише один раз, під час кризи, спричиненої повстанським висадом, натякнув Кеннеді, що коли дехто так уперто ховає голову в пісок, то ЗДА резервують собі свободу діяння в обороні власної безпеки. Ніколи вдруге не повернувся він до тієї позиції, сказати б, до доктрини Монро. Американська дипломатія далі ткала, з ангельською терпеливістю, панамериканську сітку, не зважаючи на постійне саботування збоку т. зв. проти - інтервенціоністичного бльоку.

Не раз могло видаватися, що Кеннеді марнує дорогий час, товче воду в ступі: надає занадто великої ваги панамериканському стягові для протикубинської операції; що Організація Американських Держав ніколи не позичить того стягу і є ніби кулею, прив'язаною до ноги. Що це лише помпа для висмоктування долярів („Проґресо — сі, аліянса — но") і гальмо для саботування будь-якої акції проти совєтського мостового причілка. Справа виглядала, зокрема, безнадійно, коли Фрондізі вдосконалив те гальмо, патентуючи його під назвою „рятування континентальної єдности", що практично зводилося б до заступлення принципу більшости, який зобов'язує в Організації, засадою одноголосности, і давало б право „вета" малій групі президентів, противних інтервенції.

На перший погляд здається, що в таких умовинах гра на панамериканську ставку була небезпечна. Під ослоною „оборонців кубинського самовизначення", СССР успів сконсолідувати на Кубі сателітний режим і приступив до будови ракетних баз, підносячи ядровий п'ястук під саму бороду дядька Сема. З сьогоднішньої перспективи виглядало б, що ризико було калькульоване — що американська військова розвідка слідкувала за ходом роботи з достатньою певністю, щоб ЗДА могли за 5 хвилин перед 12-ою вдарити по пальцях; і що вони не завагалися б перед однобічним виступом, якби не було змоги дістати фірми континентальної організації. Бож блискавичний виступ ЗДА не справляє враження імпровізації — ні військової, ні дипломатичної.

Упродовж 1962-го року терпелива латиноамериканська політика Вашинґтону почала, кінець-кінцем приносити овочі. На консультативній конференції у січні в Пунта дель Есте вдалося вже, сказати б, зльокалізувати протиінтервенціоністичний пістряк, так що, нарешті, зарисувалися чіткі контури протиінтервенціоністичного бльоку, обмеженого 6-ма державами — але в тому числі 3-ох найбільших держав, з переважною більшістю латиноамериканського населення. Та вже в найближчих днях арґентинські військовики загнуздали Фрондізі, тож бльок обмежився 5-ма державами, і, що головне, втратив географічну тяглість із зламанням осі Ріо — Буенос Айрес — Сантіяго де Чіле. Не втримався довго на протиінтервенціоністичних позиціях — також під тиском військовиків — і Аросемена, екваторіянська копія бразилійського Ґулярта. Залишив їх, уже під час теперішньої кризи Алессандрі, консервативний президент Чіле, що немов символізує співпрацю олігархії з комуністами в саботуванні політики Кеннеді.

Лише два латиноамериканські уряди не підтримали ЗДА в справі бльокади Куби, покликуючись на „пошану до засад самовизначення й невтручання — яка, до речі, так пасує до сьогоднішньої конкретної ситуації, як кулак до носа. Це — Бразилія — країна, охоплена соціяльною кризою, країна, де панує ідеологічний хаос, і де над розгубленим урядом висить Дамоклів меч ґенерального страйку, що його можуть проголосити контрольовані комуністами юнії. І Болівія, де проурядовий „Націоналістичний Революційний Рух" наскрізь інфільтрований троцькістами; де міністром закордонних справ є недавній кореспондент кубинської пресової аґенції, головного рупора кастрівської експортованої революції.

Традиційною тактикою протиінтервенціоністичного бльоку було: не дозволити ставити крапки над „і", не витягати із ствердження ситуації ніяких практичних висновків. Наприклад, на конференції в Пунта дель Есте, у січні цього року, всі міністри признали, що кубинський режим годі погодити з американською системою — але шість із них рішу-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Д-р Микола Грушкевич

ІНТЕЛІҐЕНТНА ЛЮДИНА НЕ ПОВИННА КУРИТИ

(I)

Упродовж чотирьох сторіч розповсюднився по всьому світі золотий листок, здобувши собі, з одного боку, назву „божественного тютюну", а з другого — „поганого зілля". Люди, які знаходили в ньому задоволення й приємність, обожали його і ставали його невільниками. Але ті, що не попали в його сіті, збагнувши його зрадливі прикмети, бачили в ньому радше „образ пекла" і — поборювали його.

В минулому проведено кілька кампаній проти куріння з державного, церковного і громадського боку. В Америці велась широка боротьба з курінням у 1920-му році. У 12 стейтах ЗДА запроваджено було протинікотинну прогібіцію. В 1937-му році в Північній Дакоті публічне куріння законом заборонено. Одначе, боротьба з цим лихом не увінчалась успіхом, бо забагато приятелів серед усіх шарів суспільства має це зілля. Тепер тютюн звернув на себе увагу лікарського світу. Головною причиною цього став раптовий зріст захворувань на пістряка легенів, а далі на серцеві недуги у зв'язку з курінням цигарок.

Впродовж 30-ох років число жертв пістряка легенів зросло 8-кратно — на 1300% — з 2.500 до 36.000 смертних випадків річно. В Англії на 18 смертних випадків серед чоловіків один вмирає на пістряка легенів; у ЗДА це відношення на половину менше. Пістряк легенів найтрагічніший з усіх недуг, бо на 20 захворувань 19 кінчається смертю. Отже не диво, що саме цьому родові пістряка присвячують тепер особливу увагу.

Щоб перевірити підозріння, яке впало на куріння, проведено низку наукових дослідів. В роках 1930 - 1956 д-ри Гаммонд і Горн досліділи 180.000 чоловіків і перевірили 11.000 смертних випадків. Д-р Дорн простудіював впродовж 2½ років кругло 200.000 американських воєнних ветеранів і 7.400 смертних випадків з-поміж них.

На основі обчислень смертність пістряка 10-кратно вища серед курців, а серед тих, що викурюють денно по дві пачки цигарок і більше — 60-70 кратно вища у порівнянні з тими, що зовсім не курять.

Досліди над легенями людей, що померли з різних причин, встановили на легенях тяжких курців пошкодження, які вказують на передпістрякові зміни.

Досліди на звірятах виявили, що тер (смола), витягнений з цигарок, може викликати пістряка у мишей.

Щоб винести остаточний осуд щодо впливу куріння на легені, доручено в 1956-му році групі незалежних науковців зреасумувати всі наукові досліди в цій ділянці. Спонзорами для переведення студій були два добродійні товариства: Американське т-во для поборення пістряка і Американське т-во для поборення серцевих недуг, а також дві державні інституції: Національний протипістряковий інститут і Національний інститут серцевих недуг. В результаті своєї праці згадані вище науковці прийшли до такого висновку: „Сума всіх наукових даних устійнює поза незначними сумнівами, що куріння є причиною зростання числа випадків епідермоїдного пістряка легенів". З цим висновком погоджуються й такі медичні установи, як Британське міністерство охорони здоров'я, Медична дослідна рада Великої Британії, Нюйоркський державний відділ охорони здоров'я і Американська публічна служба здоров'я.

Певної причини пістряка досі не встановлено, і тому науковці не твердять, що куріння є єдиною причиною цієї недуги. Занечищене повітря, дим з фабричних коминів, газолінові випари з автомобільних моторів, порох з асфальтових доріг — все це може бути також її спричинниками. Недавно звернено увагу на інфекційну вірусову теорію постання пістряка. Але серед усіх причин куріння має поважне, а часто й вирішне значення.

Люльки й сигари рідше викликують пістряк легенів, ніж цигарки. Це, мабуть, тому, що їхнього диму не вдихують. Зате пістряк губ, язика і ротової ямини трапляється частіше серед осіб, які курять сигари і люльки.

Слід згадати ще про пістряк горла й гортані, жертвою якого є на 93-97% курці. Курці семикратно більше наражені на пістряк губ і горла, ніж некурці.

Пістряк легенів, який поголовно вбиває свої жертви, розвивається повільно, впродовж років. Крім цього трагічного захворування легенів, є ще ціла низка легших недомагань дихальних органів внаслідок подразнення їх тютюновим димом. Вони знайомі кожному курцеві. Це — запалення слизових болон дихальної системи, отже катар горла та гортані і бронхіт. Неприємне лоскотання в горлі і кашель докучають навіть тим, хто викурює всього лише по кілька цигарок денно. Різні ступені хрипоти супроводять тяжке куріння. Курці частіше терплять від простуди дихальних органів. Смертність від запалення легенів і грипи в чотири рази більша серед курців.

Останнім часом звернено також особливу увагу на дослідження шкідливих впливів тютюну на серце.

Нікотин, що є складником тютюну — отруйна речовина, яка в першу чергу діє на кровоносну систему. Він спричиняє звуження периферійних кровоносних судин і підвищення кров'яного тиску. Тому куріння викликає пришвидшене й неправильне биття серця та біль в його околиці. Ясно, що при недугах серця і периферійних судин куріння категорично забороняється. Вправді куріння, як причину коронарної тромбози, ще ставлять під сумнів, одначе годі заперечити неґативний вплив нікотину на відживлення серцевого м'яза після серцевої атаки, а також тоді, коли вже є склеротичні зміни у вінцевих артеріях серця. Тяжке куріння майже завжди спричиняється до розвитку серцевих недуг і без сумніву їх погіршує. Смертність від серцевих недуг у середньому віці на 50-150% вища серед тяжких курців. Смертність від коронарних захворувань серця серед курців на 141% вища, як серед некурців. Недавні наукові звідомлення вказують таки на безпосередній зв'язок між захворуванням та смертністю від коронарних хвороб серця і кількістю викурюваних цигарок. Підозрівали це вже давно, одначе замало ще переведено дослідів, щоб можна було видати остаточний осуд.

Знаємо, що коронарні серцеві захворування — найчастіша причина смерти сучасної цивілізованої людини. Зріст же смертности від ісхемічних захворувань серця саме поміж курцями видвигає питання: чи не є куріння більшою небезпекою для коронарних судин серця, як для легенів.

Шкідливий вплив куріння не обмежується органами дихання й кровоносною системою. Куріння шкодить очам. Раптове затьмарення зору через скорчення судин на сітківці, а то й цілковита сліпота через недоживлення очного нерву бувають його наслідком. Також нюх, смак і слух послаблюються у курців. Куріння шкідливо вливає на виразку шлунка і підвищує смертність. Куріння обнижує статеву потенцію. У жінок, які курять, буває передчасний порід. Курці назагал більше нервові і частіше підпадають психосоматичним (невротичним) недомаганням.

Хемічна аналіза виявляє в тютюні 30 отруйних субстанцій. Найбільш відома з них згаданий вже вище нікотин. Власне завдяки його заспокоюючим і задурманюючим властивостям так поширилось куріння тютюну. Нікотин — швидкодіюча і дуже сильна отрута. Фатальною дозою нікотину є 100 міліграмів, — приблизно стільки, скільки є його в одній сигарі.

У тютюновому димі знаходять принаймні 11 - 15 субстанцій, які можуть викликати пістряк. В тютюні знайдено, зокрема, такі надзвичайно отруйні речовини, як оливо, арсен і нікель. Особливо багато арсену і олива в американському тютюні. Походить він, правдоподібно, з арсенату олива, яким нищать шкідників тютюну на плантаціях. Відомо, що арсен не тільки кумулятивна отрута, але й ракотворча речовина, якщо її вводити малими кількостями в організм. Також і нікель має ракотворчі прикмети. При спалюванні тютюну утворюється тер, який вважають головним спричинником пістряка легенів. . . .

Борис Антоненко-Давидович

ЗА ШИРМОЮ

РОМАН

(27)

Нараз те, чого Олександер Іванович досі не хотів і уникав помічати за своєю дружиною, стало йому перед очі в усій своїй бридкій видноті. „Вітрогонка!" — гірко подумав він і відсунувся на край ліжка. — Мої погляди, мої переконання, моє ім'я, навіть моя свобода — їй усе ні по чому! Їй усе дурниці!.. На все наплює, все розтопче заради цього ганчір'я, цього барахла!.."

Йому кортіло схопити свіже, хрустке простирадло під собою, пожмакати його й жбурнути Ніні Олександрівні.

— Ні, Ніно! Абортів нелеґальних я не робив і робити не буду!

— Ну, то зроби якось, щоб він був леґальний... — ухопилась за останню ілюзорну можливість Ніна Олександрівна, та Олександер Іванович обірвав її:

— Не можна, нема підстав та й не треба, головне.

— А хіба задля мене, для мене, — майже благаючи, повторила Ніна Олександрівна, — не можна хоч раз, єдиний раз, піти на жертву?..

— В цьому — ні! — відрубав Олександер Іванович з такою категоричністю, якої досі не чула від нього Ніна Олександрівна.

Сльози злости й образи виступили їй на очах.

— Бездушний... Сухар! — кинула вона обурено в темряву, схопила подушку і з огидою, як через гадину, переступила через витягнуту ногу Олександра Івановича. Босоніж, з подушкою в руці вона кинулась до його кабінету. Не зважаючи на те, що там спала його мати, вона з гуркотом висунула шухляду шафи, зашаруділа, вибираючи собі потемки серед білизни простирадло, знову грюкнула шухлядою, і лягла на маленьку канапку коло ширми.

В кімнатах зайшла тиша, аж стало чути крізь одчинене, запнуте проти москітів марлею вікно, як надворі коло дому шелестить листя тополі. Тільки мати за ширмою часто переверталась з боку на бік і тихенько зідхала. Їй, видно, не спалось. Довго, аж до світанку не спалося й Олександрові Івановичу, і тільки, коли засіріло у вікнах, він, знесилений тяжкими думками, нарешті, поринув у глибокий сон.

XIV

...Ясний липневий ранок.

На небі ні хмаринки, в повітрі — тиша, ані вітерця, ані шелесту, ані гомону людського. Сонце все вище й вище підноситься над землею, і золоті потоки світла, прорвавши на сході греблю ночі, нестримною повінню заливають неосяжні простори.

І усміхаються сонцеві краплина роси на траві, розкривають пелюстки степові квіти, видирається по стеблу глянути на світ крапчасте червоне сонечко, і баский кінь, стрепенувшись, ударив копитом об землю, аж пішла степом луна, радісно заіржав і нашорошив уха до сходу.

І зачарований Сашко простягнув до сонця руки.

Яке прекрасне життя і як хочеться жити!..

Жити!

Жити не для себе — для людей, для добра, для життя!

Я — маленька билинка на великій долоні світу, але я не хочу без сліду зникнути. Візьми ж, сонце, моє гаряче, сповнене любови до людей серце і понеси у синю далечінь незнаного! Хай мій короткий вік на землі не промайне через життя пустоцвітом! Візьми!..

Радість зваги клекоче Сашкові в грудях, і руки ладні обернутись на легкі, але потужні крила. Тільки чого ж туга підкрадається до серця і криє йому хмарою ясний, блакитний небосхил?.. Та Сашко розуміє вже — чого! Таж перед ним — не тільки світлий похід у майбутнє, а і — втеча. Втеча від минулого... Ось він стоїть уже на другому березі вузенького Трубежа, і його, Сашків, рубікон — уже перейдено. А позаду, за спиною його, стоїть Переяслав, а в ньому — дитинство, юнацтво і Маруся. Його перша кохана дівчина.

І невже це треба кинути? Кинути назавжди, набезвік?..

Але треба поспішати! Час іде, і сонце підноситься вище. Кінь нетерпляче б'є копитом землю і гризе вудила.

„Мусиш!" — чується владний голос у грудях, і Сашко, стиснувши серце, кидає останній погляд назад і стрибає на коня...

Він мчить наосхляп на схід. Десь узявся вітер, ударив у лице, скуйовдив волосся, шарпає і рве на грудях сорочку, а він мчить. І подався назад до Альти, до Дніпра, вигинаючись серед зелених луk, сумирний, свійський Трубіж, і все далі й далі відсувається назад Переяслав, тільки Маруся зорить перед очима і не зникає. І не зникне, не забудеться вона ніколи, бо хіба ж можна забути першу дівчину!

Все дужче й дужче біжить кінь, переходить у чвал, і вже не чути, чи торкаються його копита рідної землі. І буйна радість руху сповнює Сашка, і водночас пекучий жаль крає серце...

Блищить під копитами коня роса, мов посипає хтось Сашкові його путь перлами, мерехтять на обрії дальні села, в там десь подався до Чорного моря Дніпро, і з очей Сашкові — чи то від вітру, чи з жалю, чи з радости — течуть сльози й падають коневі на розпатлану гриву...

А Переяслав усе далі й далі лишається позаду. Там, у тих тихих старосвітських вулицях, люди ще сплять міцним передранковим сном — їм не зійшло ще сонце; спить і його Маруся, дрімає і його тихе безтурботне щастя, що могло б бути, та тепер уже не буде. Він кидає першу кохану дівчину, і, закоханий у мрію, тікає від свого щастя. І він увесь — у русі. Він не чує ні остраху гонитви, ні турботи за майбутнє. Він тільки знає, що мусить покинути назавжди все, що було йому близьке, дороге й миле, і мчати в безвість. Так мусить бути!

Вперед! Тільки вперед!..

Скажена сила охоплює коня і вершника, і їх біг стає чимраз дужчий, шаленіший, божевільний...

...Олександер Іванович здивовано розплющив очі. Серце йому тривожно калатало, голова звалилась з подушки й лежала збоку на простирадлі, і від того болів карк, але йому здавалося, що тільки щойно хтось зняв його з навіженого коня і він сам іще відсапував той несамовитий біг...

Який чудний сон!..

У кімнаті було вже світло. З того, що до другої кімнати двері були тепер причинені, Олександер Іванович збагнув, що мати встала і десь уже порається на кухні. А він усе ще не міг зійти з дива, лежав з широко розкритими очима і не хотів повертатись до дійсности.

Десь раз на рік, а то й два зненацька приходила з далекого юнацтва уві сні Маруся. Маруся Хоменко, його перша кохана дівчина. Приходила вона до нього такою ж чорнявою, карокою дівчиною, як п'ятнадцять років тому, і Олександер Іванович ні разу чогось не здивувався, — як то невблаганний час оминув його Марусю своєю печаттю, не лишив на її білявому, милому ще й досі, личку свого сумного сліду. Олександрові Івановичу й самому поверталась тоді уві сні його молодість, і він, лікар Постоловський, ставав п'ятнадцятирічним мрійником, якому переяславське небо увібрало в себе світи, і в тому небі були і крижані тороси Арктики, і гарячі піски Каракуму...

Снилась вона Олександрові Івановичу чомусь завжди статично — без зв'язку, без фабули, без кінцівки, і зникала раптом. Мов зійшов із старої знайомої рами наразі оживлений, одухотворений портрет і потім нагло танув, як видиво...

АПОТЕОЗА ТЕАТРУ

(Леонід Полтава, „Актори", драматична вистава на 3 дії. Виставлена „Українськам Театром Малих Форм" у Ню Йорку, 27 жовтня 1962 р.)

Згідно з поясненням на друкованій програмці — „дія відбувається в окупованому німцями Києві взимку 1941 року. Потім переноситься в часи Київської Руси (1240 р.), в добу гетьмана Івана Мазепи (1708 р.), та в період УНР (1918 р.), опісля в період нового історичного випробування української людини — в 1941 року". Водночас зазначено, що „віршовану п'єсу „Актори" написав Автор, беручи за взір життєвий і творчий шлях акторів „Березолю", сучасних майстрів української сцени, Олімпії Добровольської і Йосипа Гірняка". Сказано у тій програмці теж, що „Актори" є першою в українській драматургії ціловечірньою п'єсою, розрахованою на виконання, лише двома акторами".

Все воно правда. „Актори" є апотеозою акторського стану. Акторське подружжя пересиджує ніч мабуть (це неясно) на сцені закритого театру у бомбардованому за останньої війни Києві. Випивши останню на їхньому господарстві чашку кави, Йосип і Марія розмовляють, філософують, згадують минуле і мріють про майбутнє та від нічого робить — грають. Переодягаються в одяги з княжих часів, чи часів Гетьманщини, або уявляють собі, що живуть під час визвольної революції 1918 р. і — грають. Ці вставлені сцени, — сповнені патріотизму, геройського патосу та мрійництва. Патріотизм, ідеалізм і мрійництво тягнуться червоною ниткою крізь три дії тієї драматичної вистави. Акторська пара втікає від дійсности свідомо: „в цю надзвичайну ніч — каже Йосип Марії — не зводь мене на звичайну путь". „Лишім буденщину" — кличе він в розпуці. Але втекти від неї дуже трудно. Між отими лірично-мрійницькими діялогами Йосипа й Марії та їхньою втечею до минулих епох з одного боку і цілою обстановою, в якій відбувається дія, бідною кімнаткою з маркованим вікном із опущеною сторою, драктивим столиком і таким же драктивим вішалом, на якому звисають акторські одяги — театральні реквізити Йосипа, — і згуками, що їх з зовнішнього світу передає радіоапарат — саме й яскравий контраст. Кількакратно повторювана філософська сентенція „Під Полтавою згинув швед, а Швеція живе собі і живе" — ніби той ідеалістично-оптимістичний світогляд автора, який всупереч надії сподівається. Так і кінчається та п'єса: ранений в руку, коли відхилив над ранком віконну завісу, Йосип бадьоро відходить з Марією у світ, дармащо втратив свій театр і його мрійництво скінчилось таким сумним для нього реалістичним дисонансом. Невідомо, чи його дружина Марія не має рації, коли твердить, що „з попелу тільки попіл постає..."

У цій драматичній виставі є ідея, є гарна віршована форма, є спроба дати ціловечірню п'єсу з двома дійовими особами. Але є одна основна хиба: нема дії. На програмці автор правильно зазначив, що „модерний театр такого жанру ... це театр дійства і слова". Діялоги між Йосипом і Марією не передають нам ніякої дії. Знову ж патріотичні повні геройського патосу монологи, що мають переносити нас в часи з-перед 722-х, 254-х і 44-х років, теж не є дією. У цілому так мовити ідейному розплянуванні тієї п'єси вони мають наче символічне значення. Але ж на тлі тієї, згаданої вже пресірої сценічної обстанови і на тлі свідомости, що це ж ніч у бомбардованому Києві в 1941 році, глядач і слухач, всупереч всій красі поетичного слова і прегарній грі акторів — не може піддатись омані, що це роки 1240, 1708, і 1918 та пірнути думками і душею в ті часи. Вичувається штучність, яка вбиває ефект. До того ж, Автор вибрав згадані тут якраз ті три трагічні роки, мабуть, тому, щоб вмотивувати теперішню нашу трагедію. Але наслідок такий, що атмосфера на сцені — і авдиторії — це більш похмура.

Правду каже програмка, що дві дійові особи в ціловечірній п'єсі — це ніяка новина у світовій драматургії. У 30-х рр. всі европейські сцени оббігла така п'єса Нікодемі „Пан Лямбертіє", де поруч і з подружньою парою третім „актором" був тільки телефонічний апарат. Але ж там з отого майстерного діялогу і телефонного дзвіночка розгривалась вся подружня трагедія — за всіма правилами побудови драми, із зав'язкою її, доведенням до шпилю конфлікту та розв'язкою, і ввесь театр слухав тієї п'єси в найбільшому напруженні. Річ, зрештою, не в тому, щоб це була реалістична п'єса. Проте Леонід Полтава зважився на п'єсу найвищого й найтруднішого типу: сполучити в одно дійсність з минулим, оспівати акторський стан, сповити все глибоким патріотизмом та ще й подати це слухачам у віршованій формі. Ібзенові з „Пер Гінті" вдалася така штука, але й „Пер Гінт" був би для глядачів нестравний, якби не музика Ґріґа й обов'язкове сценічне оформлення феєрії. З цілим призначням для звукового оформлення інж. Богдана Бобинського, але, мабуть, і він сам найкраще відчував трудність, як нав'язати духовний контакт між сценою, таким псевдо-радіоапаратом і публікою.

Подивугідний пропагатор потреби українського театру в Америці, дир. І. Василишин з „Самопомочі", твердить, що ми маємо всі три компоненти: репертуар, публіку й акторів. Якщо наше громадянство дійсно відчуває тугу за театром, а добрі актори дають докази свого таланту й самопосвяти, то з репертуаром у нас велика біда. Л. Полтава оспівує театр, але цього не досить, щоб створити цікаву п'єсу.

Леонід Полтава відомий вже з свого різногранного таланту і впертости та видержливости в праці. Якщо він вибрав драматургію за своє поле творчости, то напевне сам дійде до переконання, що, може б, не слід розпочинати з найтруднішого кінця, а йти до нього ступнево. Йому належить тут найвище признання за сміливу спробу. Наступне признання належить йому за вибір саме тієї пари артистів: Богдана Паздрія і Марії Степової-Карп'як. Грати такі ролі, та ще й з віршованим текстом, річ страшенне важка, що вимагає просто фізичного великого зусилля. Квіти та оплески, що вони їх дістали, були тільки маленьким доказом захоплення публіки. Технічним керівником вистави був Олександер Шашаровський, а оформленням сцени і реквізитами займався Олександер Гранат.

І. Кедрин

Церква в Гантері — атракцією для околиці

Українська греко-кат. церква св. Івана Хрестителя, поставлена в Гантері Н. Й., на узбіччі гори в оригінальному гуцульському стилі, стала атракцією для всього того обширу в Кетскільських горах, і заповідається, як новий об'єкт зацікавлення туристами. Авта, що їдуть шляхом „23 А", щораз зупиняються на вид такої святині, якої американці ще не бачили. Мотористи цікаво виходять кам'янистою, ще не впорядкованою стежкою, під церкву і мало котрий із них не залишить своєї лепти, що сягають до 25 дол., у скринці назовні церкви. Деякі наші люди, які до цього часу самі подавались за поляків, чи як поляків трактували їх місцеві американці, раптом признались до свого національного пня. Невеличка українська громада в Гантері — бо постійно живе там тільки 13 родин, не рахуючи сотень українських літників, що заповнюють Гантер і довкільні місцевості — страшенне зискала на повазі в очах всіх автохтонів. Свідчить про це, наприклад, велика стаття з візерунком церкви, на самому вступі щоденника „Кетскіл Дейлі Мейл" з 12 жовтня ц. р. п. з. „Вільні, тепер від страху — українці будують церкву". Ця газета вислала спеціяльно свою репортерку Вірджінію Біч до Івана Кобзяря секретаря Комітету будови церкви і „гантерського ґазди", щоб дістати потрібні інформації і на їх підставі скласти велику, надзвичайно для українців прихильну статтю.

Маючи на увазі власне це особливе значення церкви св. Івана Хрестителя в Гантері, Комітет, що займався її будовою і далі дбає за неї, рішив на своєму пленарному засіданні в Гантері в минулу суботу 20 ц. м. поєднати найпершу ціль церкви, як дому молитви, з ціллю — створити мистецький пам'ятник, що був би доказом пієтизму до рідної архітектури й церковного мистецтва. На тому засіданні, що відбулось під головуванням д-ра Івана Макаревича, були приявні також три наші видатні мистці з Ню Йорку, Михайло Мороз, Михайло Черешньовський і Петро Холодний. Рішено, щоб церкву прикрасити передусім іконостасом, що його виріжбить у гуцульському стилі Михайло Черешньовський та розмалює — разом з церковними іконами — Петро Холодний. Свічники й усе інше буде втримане в одному стилі. Михало Мороз, який — до речі — дотепер перебуває в Гантері, малюючи гірські пейсажі з осіннього часу, буде у постійному зв'язку з названими вгорі мистцями. Ці імена дають запоруку високомистецького удекорування середини церкви. Зрештою, викінчення церкви всередині і ззовні вимагає ще масу енергії, праці і гроша. Внутрішнє уладження, дзвіниця, доїзд, місце для паркування, впорядкування узбіччя — праця на роки. Але величавий початок і головне діло — саму церкву — вже зроблено.

І. К.

• Переговори між Британією і 6-ма країнами Спільного Господарського Ринку, ведені в минулому тижні в Брюсселі, перервані знову без успішного висліду. Вони відновляться 15 листопада. Спільний Господарський Ринок не хоче поступитись вимогам Британії, щоб Індія і Пакістан могли експортувати до Британії, як до цього часу, свої текстильні вироби без мита, поки не буде з тими країнами іншого договору.

• Комуно - китайсько - індійська війна погребала „духа Вандунгу" стверджують коментатори. Індонезійський президент Сукарно, який хотів скликати до Якарти в Індонезії другу азійсько - африканську конференцію, на зразок Вандунгської з квітня 1955 року, стрінувся з відмовою від Індії і ряду інших держав — розсварених, а то й заанґажованих у взаємних бойових діях. Комуно - китайський наїзд на Індію похоронив безслідно „п'ять принципів коекзистенції", проголошених Чу Ен-ляєм і Неру.

СВЯТ-МИКОЛАЇВСЬКИЙ ДИТЯЧИЙ ТЕАТР

При багатьох наглядних успіхах нашого українського організованого життя все ж є й поважні недоліки, а один з найповажніших недоліків — це брак нашого постійного професійного театру. В історії нашого життя в умовах московсько-царської деспотії театр став двигуном національної свідомости, це одна з найсвітліших сторінок нашого культурного розвитку і національного ставання. Роля театру в умовах еміґрації для національного збереження молодого покоління просто незаступима і основної ваги. На жаль, на цьому відтинку ми маємо болючу прогалину. Таку ж прогалину маємо і в ділянці театру для дітей, а можливості все ж існували й існують. Просто важко зрозуміти, чому допускали ми та й далі допускаємо до такого незавидного стану в такій важливій ділянці — засобі національного виховання.

Єдиний відрадний промінь у цій темряві — це щорічні імпрези для дітей в день св. Миколая і в день Матері, які відбуваються майже в усіх скупченнях українців у країнах вільного світу. Ці імпрези здебільшого такі, який і репертуар — які сценічні картини, що їх можна дістати на книгарському ринку. На жаль, цих картин в нас небагато, а більшість з них перестарілі. Отже треба привітати нову появу — збірку сценічних картин, що оце видало ОПДЛ п. з. „Небесний гість". Це три Свят-Миколаївські картини, одна на День Матері і один Вертепик. Більшість із співами і танцями, — своєрідні оперетки для дитячого театру. Пісні композитора В. Безкоровайного, або підібрані під відомі народні мелодії.

Видані картини заповнюють прогалину в репертуарі для наших дитячих театральних гуртків при рідних школах, молодечих і жіночих та інших товариствах і як такі вони саме потрібні.

Все ж запотребування на такі картини не масове і тому зрозуміло, що В-во змушене продавати їх у комплекті найменше 5 примірників в ціні 5 дол. Але відомо теж, що при постановці на сцені потрібно стільки ж примірників, скільки роль у даній сценічній картині, отож і п'ять примірників замало, коли на сцені виступають св. Миколай, янголи, Галя, Люба, Зеня, Леся, Павлусь, Юрчик, Данко, Івась, Ведмідь, Вовк, Лис та ще й Зайчик.

„Небесний гість" І. Шугай з п'ятьома сценічними картинами, повними живої дії, часто з гумором, та ще й з піснями та хороводами матиме напевне повний успіх на сцені наших дитячих театральних імпрез і треба тільки побажати, щоб цих дитячих імпрез із живим українським словом із сцени було в нас якнайбільше і не тільки на св. Миколая і на День Матері, але і при всяких інших нагодах.

Сценіч. картини „Небесний гість" належить замовляти прямо у В-ві на адресу:

Nashym Ditiam, OPDL, 39 Jennings Ave., Toronto 9, Ont., Canada.

І побажати б ще, щоб наші автори таки попрацювали над нашим новим репертуаром для дитячого театру, бо й репертуар є стимулом для активізації театрального життя.

Д. В.

Доповідь про мистецтво в Т-ві Українських Інженерів в Ню Йорку

28 жовтня Метрополітальний Відділ Т-ва Українських Інженерів в Ню Йорку започаткував осінньо-зимовий цикл доповідей цікавим показом картин наших відомих модерних майстрів образотворчого мистецтва, які діють на американському континенті. Знимки показував інж. М. Пежанський, вони становлять лише невелику частину багатющого матеріялу, який він протягом багатьох років наполегливої праці зафіксував на плівці усі цінніші досягнення наших мистців поза рідними землями. Інж. Пежанський створив цінний архів цієї творчости, доступний широкому загалові тих, які не мають змоги познайомитися з картинами чи скульптурами в оригіналі.

На згаданому вечері показано творчість Галини Мазепи, Якова Гніздовського, Любослава Гуцалюка, Мирона Левицького, Юрія Соловія та Михайла Мороза. Численно зібрані учасники вечора заслухали з інтересом коментарі до картин, які дав проф. А. Малюца. Проф. Малюці пощастило з'ясувати найбільше характерні риси мистецтва названих малярів та показати різні фази їх росту. Ряд коментарів був особливо точний, між іншим н. пр. про те, що т. зв. етнографізм Г. Мазепи на ділі помітно збагачує її творчість, яка, бувши по суті національною, зовсім не втрачає і свого інтернаціонального всесвітньо-сприємливого значення. Жалко, що світлини картин Г. Мазепи замало заступлені в збірках інж. М. Пежанського. Проф. Малюца особисто добре знайомий з перечисленими мистцями, він зумів показати підґрунтя, на якому оформлявся їхній талант. Цікавого насвітлення зазнав вплив ремінісценцій ранніх років чи страхіть війни у творчості Ю. Соловія, вплив т. зв. космацького періоду школи Новаківського у творчості М. Мороза, вплив паризьких років у працях Гніздовського, Гуцалюка, чи частково навіть Мирона Левицького.

Вечір викликав багато думок, а дискусія над творчістю мистців продовжувалась ще довго під час гутірки при чарці вина. На вечері був приявним ряд визначних громадян, відмітимо тут голову Т-ва Українських Інженерів інж. Р. Левицького, відомих наших майстрів Я. Гніздовського та Ю. Соловія, майстрів слова В. Барку та В. Войчука, редактора Кедрин-Рудницького, архітектів А. Осадцу, О. Гладкого, Л. Пахолюка та багатьох інших. Нюйорський Відділ Т-ва Інженерів плянує влаштувати пізніше в сезоні дальші серії обговорення творчости наших видатних малярів, зокрема ж тих, які діють у плодотворній атмосфері Европи. Таку ініціятиву треба вітати тим більше, що наше громадянство проявляє все міцніше бажання активно піддержувати творчі зусилля наших мистецьких кол. Хотілося б тут відмітити, що під час майбутніх показів-доповідей корисно буде підібрати більше дбайливо ілюстрації та показувати їх обов'язково в хронологічному порядку. Може бути теж в оберненому порядку, себто почати від сьогодні та повертати в ранні періоди, але хронології треба додержуватись. Також знимки треба показувати стараніше, не поспішаючи надмірно. Під час останнього Вечора знимки так „мигали" на екрані. Ще прикріше вражало те, що показування знимок не завжди було задовільно синхронізоване з заввагами проф. Малюци: „підгонюваний" знимками він часто не мав змоги навіть закінчити розпочатого речення-коментаря відносно окремих картин. Нам видається, що щоб дати характеристику творчости мистця, не конечно потрібно показувати півсотні чи сотню його картин, вистане показати кілька, але таких, які є найбільше питомими для даної фази розвою майстерности маляра. Тоді ж залишається більше часу на детальніше знайомство глядачів із картиною та на глибший коментар.

С. Д. П.

Протестаційне віче в Коговс, Н. Й.

Заходом Відділів Українського Конґресового Комітету Америки міст Трой, Коговс і Вотерліт відбулося 7 жовтня в домі Українського горожанського Клюбу в Коговсі протестаційне віче, щоб напередодні процесу проти московського аґента КҐБ Б. Сташинського за вбивство сл. п. Ст. Бандери Провідника ОУН і д-ра Л. Ребета — перед німецьким судом в Карлсруге запротестувати і рівночасно остерегти вільний західний світ перед загрозою дикого московського большевизму, який посягає своєю кровожадною лапою по його свободу.

Віче почалось о год. 5 по пол. Багаточисельну зібрану українську громаду з трьох міст привітав голова Відділу з Коговс М. Кухар. Секретарював мґр. Ю. Бачинський. В своєму слові голова з'ясував ціль зборів. „Нам треба протестувати перед світом проти чергового кримінального вчинку з руки московського найманця, що в підступний, скритий, варварський спосіб, типовий для московських скритовбивників, знищив Керівника Української Визвольної Революції", казав він.

Після цього попросив до слова доповідача п. Я. Віласа. Прелеґент розкрив злочини царства сатани та його центру Москви. Москва це найбільше усісблення зла й лиха сьогоднішнього світа. Вона ніколи не має відваги йти до відвертого бою з провідниками національних революцій народів, а ступає по шляху підступу і скритовбивства.

Москва, яка є усісбленням сил зла, руїни, забирає нам найкращих фізично, але дух їх, їхні ідеї живуть далі. Царство Антихриста — московсько-большевицька імперія мусить бути знищена, щоб зберегти людство перед загибіллю. Тому підносимо грімкий голос перестороги до всіх тих, хто відповідає за долю вільного світу, не йти з вбивниками на розмови шляхом т. зв. мирного співіснування.

Після доповіді та дискусії інж. Р. Галькевич відчитав резолюції, які збори одноголосно приняли, — оскаржуючи уряд СССР за злочини заподіяні в Україні, та присутні домагалися поставити перед світовим судом Хрущова, Шелепіна й цілу зграю московських посіпак.

Резолюції відіслано до амбасадора Західньої Німеччини у Вашингтоні та до сенаторів і конґресменів стейту Ню Йорк.

Віче закінчилось відспіванням „Не пора, не пора".

апс

• У Бельгії, де тепер панує великий добробут, не вгаває спір між двома етнічними групами, флямандцями і вальонами. Уряд прем'єра Тео Лефебра вніс до парляменту три так звані „мовні закони" про розмежування обох названих груп, їх поширену автономію і зрівняння прав обох мов, флямандської і вальонської. Третя „невтральна" група — бельгійських французів — насправді опанувала французькою мовою столицю Бельгії Брюссель.

• В Сіямі шаліла в минулу неділю тропікальна хуртовина. В південній частині країни віднайдено 600 трупів, а багато жертв не виловлено ще з Сіямської затоки. В одній з трьох південних провінцій — було знищених 40.000 мешкальних домів.

З глибоким сумом повідомляємо, що дня 2-го листопада 1962 року в Джерзі Си\ті помер трагічно на 42-му році життя

НАШ НАЙДОРОЖЧИЙ МУЖ І БАТЬКО

бл. п. МИКОЛА МИКИТЮК

Покійний народився 6-го листопада 1919 р. в Пилипах, Західня Україна.

Тіло Покійного спочиває в похоронному заведенні Івана Ковальчика, 129 Grand Street, Jersey City, N.J.

ПАНАХИДА відправиться у ВІВТОРОК, 6-го листопада, о годині 7-ій вечора.

ПОХОРОН відбудеться в СЕРЕДУ, дня 7-го листопада, о 9-ій годині ранку.

Горем прибиті:

ЛЮБА — дружина,
ІРЕНА — донька,
ЮРІЙ — син.

В ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ мойого БАТЬКА

Михайла БАРАНИКА

бувшого директора української гімназії в Дрогобичі,

і моєї СЕСТРИЧКИ

Олени з Бараників КИСІЛЕВСЬКОЇ

буде відправлена

СЛУЖБА БОЖА З ПАНАХИДОЮ

в катедрі св. ЙОСАФАТА — в ТОРОНТО, Канада в СЕРЕДУ, 14-го ЛИСТОПАДА 1962 р. в год. 7:00 рано.

ЛІДІЯ БОДНАРУК з РОДИНОЮ

НАШІ РЕЦЕНЗІЇ

Маю на думці літературні рецензії, що часом появляються в наших часописах, і хочу в цьому дописі подати свою „рецензію" на них. Роблю це як один із тих, що цікавляться новинами в нашій літературі, а в кожному критичному о г л я д і шукають оцінки мистецької вартости розглянутого там твору.

Розуміється, що такі оцінки мають суб'єктивний характер, у них відбиваються тільки враження і літературні смаки рецензента. Проте і такий голос може мати свою вартість, якщо він щирий, виказує знання літературних проблем і, що найважливіше, подає аналізу рецензованого твору, бо тільки а н а л і з а уможливлює глибше його розуміння.

На жаль, ця остання вимога не завжди задовольняється. Часто рецензенти нічого не аналізують, обмежуючись голословними проклямаціями, позбавленими індивідуальної закраски. Т а к і проклямації можуть б у т и приточені до кожного твору, незалежно від автора і від того, що написано. Ось скілька прикладів із свіжо прочитаних рецензій:

„Творчість автора , — це щасливе сполучення глибокої ідейности тематики з гарною мистецькою формою. Поет глибоко розуміє питання ідейно - художньої специфіки своїх творів. Він має вироблену творчу методу, с в о є ставлення до літературн о ї традиції та до різних літературних напрямків. Вірш поета повен виняткової сили та енергії. Мова його твор і в удосконалена, достосована до кожної ситуації, витончена до глибоко ліричних нюансів і в той же час наскрізь літературна."

„Його висока, наскрізь европейська, поетична культура, що виявляється в особливостях літературної майстерности, є найхарактеристичнішою рисою його творчости. У своїх поезіях він сміливо ставить актуальні історично-політичні й культурно-національні проблеми й блискуче розв'язує їх. Зміст його творчости глибоко ідейний, переданий доброю мистецькою поетичною формою. В своїх поезіях він навчає і виховує. При чому це проходить на високому естетичному рівні й дає читачеві потрібну насолоду й глибоке моральне задоволення."

Часом із подібних фраз складається більша частина рецензії. Що доброго дає така красномовність? Можливо, що цитований тут рецензент був так захоплений прочитаним, що забувся написати, що саме захопило його. Можливо,що це захоплення цілком оправдане. Але це треба було показати бодай хоч найкоротшою аналізою твору. Читач не може задовольнитися вигуками "ох" та "ах".

Рецензія на літератур н і твори — не торговельна реклама. Це річ чистої естетики, чистого сумління і глибокої любови та пошани до літератури. Збувати справу фразами не можна. Здається автори таких рецензій думають, що читачі легковірні, або зовсім позбавлені здібности самостійно оцінювати літературні явища. Але й у такому разі подібні рецензії не мають жадної вартости, бо не навчають читача і нічого не вияснюють йому. Коли ж мати на увазі дійсний стан речей, себто врахувати той факт, що читачі рецензій таки щось розуміють у літературі і мають свої вимоги до неї, — залишається тільки дивуватися, як можна їх так легковажити. Та й автори рецензованих творів не мають із таких рецензій нічого.

Кожний бо твір — це частина життя автора, або, як кажуть, частина його душі. Це давня думка. І безумовно правдива, якщо мати на увазі не тих авторів, що пишуть „на коліні", а справжніх, поважних майстрів слова. Вони кожний твір виношують у душі, обдумують його, кожний рядок удосконалюють. Біографії справжніх і найбільших майстрів слова свідчать про це. Поетичне слово народжується з великими муками. І воно варте того, щоб про нього говорити поважно, а не обмежуватися порожніми дитирамбами і трафаретними загальниками.

Серед письменників є таланти різного рівня, і є одиниці зовсім без таланту. І це відбивається на їх творах. Рецензент не сміє забувати, що на світі немає нічого довершенного, крім святого Бога. І в найкращого майстра слова зустрічаються огріхи.

Вихваляючи все загалом, рецензент тим самим показує, що він легковажно мішає докупи добро і зло, і робить це, або з нерозуміння речі, або з бажання догодити авторові чи видавництву. І в тому, і в другому випадку рецензія без вартости.

Нехай ніхто не подумає, що закликаємо рецензентів до гострої критики літературних творів. Навпаки, ми думаємо, що до авторів і до їх творів треба підходити з доброзичливістю. Гостра критика за всяку ціну так само недоречна й маловартісна, як і безоглядна хвала. Критикоманам і безоглядним апологетам однакова ціна. Їм ніхто не вірить, хіба тільки ті, що шукають у рецензіях не правди, а гострих слів.

Рецензент мусить пам'ятати, що він у певній мірі є співтворцем літературних вартостей, і що його роля в літературі може мати велике значення. Він повинен змагати до того, щоб бути добрим керівником і виховником. Це його покликання. Воно вимагає від нього великої праці та глибокого знання. А понад усе він повинен докладно аналізувати його, і аж тоді виступати перед людьми.

Якщо рецензент уміє знайти в письменника я к у с ь справжню хибу, сумлінний письменник скористає з поради критика, то це стає цінним вкладом у літературу, і тим самим роля рецензента набирає важливого позитивного значення. Це саме треба сказати й про ті випадки, коли рецензент підкреслює добрі сторони літературного твору. Але все мусить бути обґрунтоване сумлінною аналізою, щоб було видно, чому добре, і чому погано.

Д. Грушецький.

„Тризуб" переміг, УСК і „Чорноморська Січ" програли

„Тризуб" Філядельфія здобув минулої неділі на грищі Айнтрахту в Асторії перемогу 3:0 над жидівською дружиною „Гакоаху". Цілі змагання „Тризуб" значно переважав і заблиснув декілька разів акціями, які пригадували його найкращі дні слави. „Тризуб" веде в показнику Американської Футбольної Ліги і після цієї перемоги в мистецьких змаганнях має на своєму рахунку п'ять виграних і три нерішені, 13:3 точок і 26:7 воріт.

УСК Ню Йорк програв вже другі м и с т е ц ь к і змагання „Великої Десятки" Німецько-Американського Футбольного Союзу, ц и м р а з о м навіть зі слабим противником Ню Йорк Спорт Клюбом на його грищі на Бронксі. Це були знова змагання зі сильною перевагою УСК-у, який однак не зумів здобути воріт і зазнав поразки 0:1. До цих змагань УСК дальше виступив без Бредлі і Карті.

„Чорноморська Січ" Нюарк відбула в Нюарку важкі змагання з місцевим противником Португальським Ф. К. Сподівана програма „Чорноморської Січі" 2:3 показала все таки січовиків в доброму світлі. В цікавій та швидкій грі „Чорноморська Січ" провадила спершу 2:0 зі стрілів МекЛавда і Ради, а стан півгри був 2:1 для української тружини. Вкінці „Січ" не могла встоятися перед кращим противником. „Чорноморська Січ" займає четверте місце в показнику Американської Футбольної Ліги.

Важність останнього плебісциту у Франції заскаржено до Конституційної Ради

Париж. — Президент розв'язаного Сенату Г. Монервіль зголосив скаргу до Конституційної Ради, обов'язком якої є проголошувати висліди кожного загального голосування у Франції та рішати про леґальність законів, — проти плебісциту з 28 жовтня ц. р., в якому 62% голосуючих висловилися за внесенням през. де Голя, щоб наступних президентів Франції вибирано в загальному голосуванні, а не т. зв. електорами. 89 стаття конституції Франції каже, щоб усі додатки і зміни конституції переходили спершу через обидві палати парляменту, зате 2 стаття конституції доручає переводити „організацію публічних сил" через плебісцит. Де Голь злегковажив 89-ту статтю і покликався на згадану 2-гу статтю конституції. Більшість французьких правників поділяє думку, що президент де Голь порушив конституцію, з н е х т у в а в ш и парляментом у цій справі.

Дітройт у п'яту річницю смерти проф. д-ра Лева Ребета

14 жовтня ц. р. відзначено в Дітройті заходами місцевих станиць однодумців ОУНз і ОПВВУ п'яту річницю смерти першого голови Політичної Ради ОУНз і члена ЗП УГВР проф. д-ра Лева Ребета Панахидою і спеціяльним вечором, присвяченим його пам'яті. До Панахиди, яку відправлено в церкві непорочного зачаття П. Д. М. в Гемтремку, співав хор під управою Ярослава Филипова. Програму Вечора, в Українсько Американському Осередку при вул. Карпентер відкрив д-р І. Янчишин і подав дані з життя д-ра Ребета. Дует на фортепіяні, фантазію Ф-Моль Шуберта відіграли піяністки пані проф. Решетилович і панна Лідія Терлецька. Вичерпну доповідь про д-ра Ребета як політика, науковця і людину виголосив д-р В. Маркусь, професор університету Льойоля в Шикаґо. На сцені висів великий портрет д-ра Ребета, прикрашений цвітами і осінніми дубовими листками. Вечір закінчено закликом до пожертв на оплату коштів адвоката родини сл. п. д-ра Лева Ребета.

І. Я.

Господарська нарада КУФУ в Нюарку

Нюарк. В неділю, 7 жовтня тут відбулася господарська нарада представникі в місцевих відділів Братських Союзів, щадниці „Тризуб", кредитової кооп. „Самопоміч" і купців та промисловців. Всіх разом було 17 осіб. Нараду скликав Секретаріят Конференції Українських Фінансових Установ Америки (КУФУ), а проводив нею д-р Петро Богданський — голова Секретаріяту.

Д-р Володимир Пушкар з Філядельфії реферував про значення співпраці укр. фін. установ, започаткованої створенням КУФУ в 1960 р., і про наслідки, які та співпраця може принести для цілої української спільноти в Америці.

Ред. Р. Ільницький говорив про плян виставки українських господарських досягнень в ЗДА і зокрема про таку виставку в Нюарку.

Учасники наради виявили живе зацікавлення працею КУФУ і зокрема ідеєю виставок укр. господ. досягнень. Рішено розпочати в Нюарку конкретні переговори в тій справі зі всіма заінтересованими чинниками міста.

Р. І.

Закінчення Виставки Жіночої Творчости

Виставка Жіночої Творчости, що відбулась у Філядельфії в часі XIII-ої Конвенції Союзу Українок Америки (29 червня — 15 липня), включала також твори жіночого пера, що вийшли в останніх роках. Через літню пору не можна було присвятити їм належної уваги. Тому Комітет Виставки влаштував 21-го жовтня окремий Літературний Вечір, полученний із виставкою книжок.

29 творів жіночого п е р а представились тут публ і ц і. Програму вечора провели — п-ні Ірина Пеленська своїм оглядом виставлених творів і п-ні Ніна Лужницька, підготовляючи студентську молодь до читання уривків з них.

У доповіді поділено твори за тематикою. У першій групі зібрано ті з суспільною тематикою патріотичного, виховного, історичного та побутового характеру. Сюди увійшли книжки Меланії Кравців, Галі Лагодинської, Ольги Мак, Ярослави Острук, Лесі Храпливої, Олени Василевої, Уляни Кравченко, Дарії Ярославської, Докії Гуменної, Ольги Войценко і Софії Парфанович.

Нарис Докії Гуменної „Мрія здійснилася" прочитала студентка Мирося Мазурок з доброю інтерпретацією.

У другій групі представлено твори з релігійною тематикою. Це були книжки Ірини Шуварської, Марії Кособич, Наталени Королевої, Людмили Коваленко й Віри Вовк. На кінці студент Марко Царинник відчитав з доброю інтонацією „Гроно винограду" Л. Коваленко, м о л оденька Ірина Гнатюк леґенду із „Вітражів" Віри Вовк, а студент Роман Циган вірш І. Шуварської „Танок радости".

На третю групу склались твори з загально - людською тематикою. Це є збірки віршів Жені Васильківської, Патриції Килини і О. Черненко. Вірш Ж. Васильківської „Батьківщина" віддала пластично Мирося Мазурок, а уривок із поеми О. Черненко студент Роман Циган.

Обговорюючи кожну книжку, доповідниця дала коротке окреслення теми й стилю, а потім підкреслила особливі прикмети твору. Характеристика була уважна і пройнята сердечним теплом, як її рідко мають фахові критичні праці.

Чимало праці в підготову Вечора вложила також п-ні Ніна Лужницька, вивчаючи тексти зі студентською молоддю.

Л. Б.

Зі спорту

УСК „ДОВБУШ" — С. Т. ПРИ ЄІЛ УНІВЕРСИТЕТІ 3 : 1.

Ню Гейвен, 30 вересня. — Місцевий „Довбуш" розіграв футбольні змагання з дружиною Єйл Університету на грищі Єйл. Гра була цікава та завзята. В студентській дружині були добрі і зіграні змагуни, яким однак бракувало стрільців. В першій половині, яка була рівнорядною, „Довбуш" з д о б у в провадження 1:0. Спочатку другої півгри „Довбуш" посилив наступи, накидаючи противникові швидку гру. При стані 3:0 „Довбуш" вдоволився вислідом і сповільнив атаки на десять хвилин перед кінцем. Такий стан використав противник і вдобув для себе одні ворота. Ціла дружина „Довбуша" заграла добре. Найкращим на грищі були Кресовський, Кузий та Богдан Красій. Суддював добре Корнель Креховецький.

В. К.

„Л Е В И" ЗАКІНЧИЛИ ФУТБОЛЬНИЙ СЕЗОН

Шикаго, 21-го жовтня. — Вісім дружин Вищої Дивізії Шикаґівської Н а ц і ональної Ліги закінчили цієї неділі сезон, ліґових першенств, після чого почнеться серія гор за аматорську і професійну чашу ЗДА. „Леви" здобули остаточно третє місце, маючи перед собою „Марунс", які другий рік під ряд стали чемпіонами Вищої Дивізії, та „Швабен", які перемогою 1:0 над Ігелс закріпилися на другому місці. „Фортуна" після однорічного побуту у Вищій Дивізії та Литовський С. К. відпадуть до Першої Дивізії, як дружини, які опинилися на двох останніх місцях. До Вищої Дивізії ввійдуть серби „Ютс", першун Першої Дивізії — Південь і греки „Олімпікс" або німці „Рамс", як першун Першої Дивізії — Північ.

Змагання „Левів" з „Ганзою" були дуже завзятими і найгарнішими з цілого сезону. Обидвом клюбам точки з цих змагань були дуже цінними і тому „Ганза", бороняча́сь від деґрадації з Вищої Дивізії, була підсилена імпортованими професіоналами з Канади, а „Леви", які ще мали надії на друге місце, виступили в н а й с и л ь н і ш о м у складі. Глядачі бачили дуже скору, гарну і високо-технічну гру, яка закінчилася справедливою нерішеною, коли брати під увагу перебіг гри. Відношення наріжняків було 6:6 і так само обидві сторони мали по декілька невикористаних стрілових нагод. Сильний стріл „Ганзи" в 41-ій хвилині відбився від стовпа воріт, а знова ж у 44-ій хвилині А. Яворський нефортунно відбив м'яч, який падав у порожні ворота „Ганзи". Ще в 67-ій хв. „Леви" могли використати порожні ворота при вибігу німецького воротаря, а крім цього могли у 87-ій хв. виграти карним, якого однак суддя Корсовер не подиктував за брутальний фавль на Яворському на карному полі. В цій грі „Леви" врятували п р е с т и ж свого клюбу, бо не скапітулювали перед високої кляси професіоналами, імпортованими з Канади.

Найкращими з м а г у н а м и „Левів" були: Ігор Кутинський — герой дня, який сензаційно оборонив на воротах багато сильних стрілів, помічники Крат і Караван в дефензивних і офензивних акціях та напасники Романенко, який багато стріляв, Стахровський і працьовитий Лоско. „Ганза" перша здобула ворота в 48-ій хв., коли сильно стрілений м'яч відбився від стовпа у сітку. „Леви" вирівняли у 82-ій хв., коли правокриловий Лоско подав м'яч перед ворота, а Романенко блискавичною головкою забив м'яч у вікно воріт „Ганзи".

Склад „Левів": Кутинський, Еліяшевський, Терлецький, Скороход, Караван, Крат, Лоско, Бахір, Ю. Романенко, Стахровський, А. Яворський. Резерва: Козій, Пасіка і Гординський.

Дружина резерви „Левів" закінчила сезон на передостанньому місці, програючи останні змагання 0:3 з резервою „Ганзи". На 14 змагань резерва виграла 3, зремісувала 1 і програла 10, осягаючи відношення точок 7:21 та воріт 8: 35.

Юнаки „Левів", які грали в неповному складі, програли з однолітками „Рамс" вислідом 0:3.

Петро Головатий

ПАНАМЕРИКАНСЬКА БЛЬОКАДА

(Закінчення зі сторінки 2-ої)

че відкинуло, в ім'я засади самовизначення, мінімальний, найбільш поміркований висновок: усунути кубинський режим від участи в тій системі. На основі такого досвіду, цим разом ЗДА запропонували неформальну нараду міністрів закордонних справ, попереджаючи, що на ній не буде ніякого голосування, іншими словами — тієї фатальної крапки над „і". — „Чи вважаєте, шановні кавальєрос, що ракетні бази на Кубі загрожують континентові?" — „Ніде правди діти". — „Дякую, прошу запротоколювати". Над практичними висновками не треба було голосувати і навіть дискутувати: висновки робить текст Пакту оборони континенту підписаного в Ріо ще в 1947-му році.

Технічно застосували ті висновки спершу ЗДА, проголосивши бльокаду, до якої поодинокі латиноамериканські уряди приєдналися в найближчих днях. Можна сказати, що Кеннеді застосував ту саму техніку, що й Труман у 1950-му році. В обох випадках ЗДА поставили міжнародну організацію (12 років тому ОН, сьогодні — ОАД) перед довершеним фактом — і перед рішенням, якого важко було оминути; таким способом оминули балаканину, гру на проволоку, саботування.

Очевидно, цю техніку не так легко було б застосувати в інших умовинах, в іншому політичному підсонні. І панамериканський характер бльокади був би сумнівний, якщоби обмежився голословними декляраціями або відданням баз до диспозиції американської фльоти; а іншої помочі не могли дати малі середньоамериканські держави, найвірніші союзники ЗДА, бо найбільше загрожені з недалекої Куби. В цьому саме вага арґентинської ініціятиви.

● **Греція стала від середи минулого тижня „співпрацюючим членом" Спільного Господарського Ринку і відразу відчула благодатні наслідки цього факту. Вона дістає від Спільного Господарського Ринку 125 мільйонів дол. довготермінової позики на промислові цілі. На 3 листопада ц. р. має прибути до Атен делеґація американських промисловців - фінансових кол з пропозиціями щодо інвестиції американських капіталів.**

● **В родинній м і с ц евості французького п р е з и д е н т а Шарля де Голя, Кольомбей-ле-дез-Англіз недалеко Парижу, де його постійна резиденція, вперше в минулонедільному плебісциті виявилась п р о т и нього опозиція. В січні 1961 році в плебісциті в справі Альжиру тільки 1 голос був „проти", в квітні ц. р. на 180 голосів „за" два були „проти". В минулу неділю, в плебісциті над справою вибору президентів Франції, на 180 голосів „за" — 9 було „проти".**

ТАРЗАН, ч. 4935. Гаррі Спір погрожує.

— О, славетний комісар Воллес, — глузував Спір. — Чи можемо, Болар і я привітати вас?..

— Кровожерлива свиня, — крикнув Воллес. — Ви ніколи не втічете від цього!

— Але ми вже втекли, — лаявся Гаррі. — Боларе, переконай цих джентелменів про те, як справа стоїть.